
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2010:3

Musikundervisning anordnad av Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2010:3 om musikundervisning anordnad av Svenska kyrkan. Utskottet menar att de insatser som görs för att stimulera till att fler söker sig till kyrkomusikeryrket är viktiga. Dock anser inte utskottet att det är Kyrkostyrelsens uppgift att utarbeta anvisningar om musikundervisning. Utskottet föreslår därför Kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:3.

Motionens förslag

Motion 2010:3 av Lars-Ivar Ericson, Musikundervisning anordnad av Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att utarbeta anvisningar om hur Svenska kyrkan bör anordna musikundervisning med syfte att stimulera till kyrkomusikerutbildning.

Bakgrund

Kyrkomusikernas fria musikundervisning

I den gamla kyrkomusikerförordningen, från 1989, i Lagen om kyrkomusiken i Svenska kyrkan från 1990 samt i Kyrkolagen från 1992 fanns en skyldighet i pastoraten att erbjuda fri musikundervisning med inriktning på Svenska kyrkans musikverksamhet. Därmed ingick musikundervisning obligatoriskt i kyrkomusikernas tjänst. Efter kyrkomusikertjänsternas kommunalisering har denna reglering tagits bort. När lagen om Svenska kyrkan trädde i kraft år 2000 försvann slutligen alla hänvisningar till fri musikundervisning och det är numera upp till varje pastorat att avgöra hur mycket enskild undervisning kyrkomusikern ska erbjuda.

Den nationella nivån kan inte ställa krav på pastoraten. Stiften uppmuntras däremot att i sin tur uppmuntra pastoraten till samarbete med de kommunala kultur- och musikskolorna och att stödja unga människors musicerande. Detta sker med utgångspunkt från de lokala förutsättningarna och de önskemål som finns.

Tidiga insatser för att rekrytera kyrkomusiker

För att täcka framtidens behov av kyrkomusiker, beroende bland annat på pensionsavgångar, har Kyrkostyrelsen vidtagit flera åtgärder för att marknadsföra kyrkomusikeryrket och utbildningsvägarna. En handlingsplan har utarbetats där

ansvarsfördelning mellan den nationella nivån, stift och församling tydliggjorts och insatser planeras utifrån de resurser som finns. Till exempel har ett nationellt strategiskt och samordnande orgelpedagogiskt nätverk bildats, ambassadörsutbildningar genomförts och kontakten med studievägledarnätverk intensifierats, vilket beskrivs i kyrkolivsutskottets betänkande 2009:5. Likaså uppmuntrar den nationella nivån stift och församlingar att intensifiera samarbetet med andra aktörer.

I början på september i år hölls det fjärde nationella kyrkomusiksymposiet som samlade 1 300 deltagare under fyra dagar. Symposiet lyfte fram barnens musik och det fanns rikliga tillfällen för den som arbetar med barn att höra ny musik, ta del av aktuella undersökningar och reflektera om barns sång och musicerande. Även barn medverkade i konserter och gudstjänster.

Den nationella nivåns uppdrag är att stödja stiftens i det kyrkomusikaliska utvecklingsarbetet, vilket görs av de musikkonsulenter som finns på den nationella nivån. För att anpassa det samlade uppdraget att stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet 2011 i enlighet med Kyrkomötets beslut, reduceras kostnaderna för bland annat musikfrågor. Detta framgår av Kyrkostyrelsens skrivelse 2010:1, *Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2011–2013*. Detta kommer att få konsekvenser för den nationella nivåns fortsatta arbete med att stödja Svenska kyrkans musikundervisning.

Resultat av enkätundersökning

Under 2009 genomfördes en enkätundersökning om musikens plats i Svenska kyrkans verksamhet med barn, 0–12 år. Medarbetare i 160 församlingar har svarat på frågor om verksamhetens innehåll och utformning, om de anställdas musikutbildning och om församlingens inställning till verksamheten. Undersökningen, som genomfördes i samarbete med Sociologiska institutionen vid Uppsala universitet, presenterades våren 2010.

Undersökningen visar inte oväntat att körerna huvudsakligen är kyrkomusikernas område medan musikverksamhet med de yngre barnen huvudsakligen involverar andra yrkeskategorier. Den så kallade dolda musiken sköts till stor del av medarbetare med mycket varierad musikalisk bakgrund. Inte sällan är ideella medarbetare involverade i arbetet, vilket föranleder olika slags önskemål om fortbildning.

Det framkommer också att samarbete med skola, förskola och kommunal musikskola är vanligt och det finns exempel på kyrkomusiker som arbetar som timlärare i skolan och i särskolan och vissa musiker har ansvar för sången i kommunens förskola.

Sammanfattningsvis kan man säga att trots små resurser, inte minst i små församlingar, har barnmusikverksamheten ökat de senaste fem åren. De flesta som arbetar med barn och musik, musiker eller inte, trivs med sitt arbete och uppfattar att det de gör är viktigt.

Många församlingar bekräftar barnmusikverksamhetens viktiga betydelse för församlingen. Man når de vuxna i barnens närhet och nya gudstjänstformer växer fram. I de församlingar där ledningen anser just denna verksamhet viktig har utvecklingen varit starkast.

Den stora utmaningen framöver är att rekrytera barn i skolåldern och behålla pojkarna. Frivilliga hjälpledare är ett stort önskemål inom barnmusikverksamheten då det är svårt att ensam leda en barnkör där det ofta finns svårigheter att koncentrera sig.

Kyrkans musikundervisning behandlades i 2009 års kyrkomöte i kyrkolivs-utskottets betänkande 2009:5. Utskottet lyfte då fram behovet av att stimulera musiklivet i Svenska kyrkan så att det rymmer barn och unga. Man menade att möjligheten till undervisning av en kyrkomusiker kan bli en naturlig ingång till Svenska kyrkans verksamhet och väcka intresse för kyrkomusikeryrket. Utskottet ansåg att det görs ansträngningar för att på sikt ha tillgång till kyrkomusiker i stiftet, inte minst pågår ett utvecklingsarbete för att stimulera rekrytering av kyrkomusiker genom de orgelprojekt med barn som genomförs.

Utskottet konstaterade att det är upp till varje pastorat hur mycket en kyrkomusiker ska ägna sig åt fri musikundervisning. Man menade att om församlingarna vill prioritera fri musikundervisning bör man redan i rekryteringen ta hänsyn till den sökandes intresse och kunskap för detta. Likaså är det viktigt att församlingen funderar på kyrkornas tillgänglighet för barn och unga, både vad gäller kyrkorum, orgel och andra instrument. Utskottet menade också att musikundervisningen bör beaktas i församlingsinstruktionerna. Utskottet ansåg att det inte är realistiskt att ställa krav på varje pastorat att skapa en musikskola som föreslogs i en av de motioner som föranledde betänkandet 2009.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:3.

Det är en oroande tendens med allt färre sökande till kyrkomusikerutbildningen. Utskottet delar därför motionärens syn att Svenska kyrkan måste säkra den fortsatta tillgången på kyrkomusiker i hela landet. Utskottet anser på samma sätt som motionären att det är angeläget att förstärka de tidiga insatser som görs lokalt i församlingen. Det ger unga människor möjlighet att utveckla sitt musicerande inom Svenska kyrkans verksamhet, både för den som spelar ett instrument och den som främst vill sjunga.

Utskottet har tagit del av Svenska kyrkans ungas kommentarer till motionen och instämmer i att kyrkomusikernas arbetsgivare bör uppmuntra sina kyrkomusiker att ge musikundervisning. Här är det viktigt att tillvarata den kompetens och det engagemang som finns hos kyrkomusikerna genom att organisera ett samarbete mellan församlingarna lokalt.

Utskottet konstaterar att det pågår ett utvecklingsarbete i Svenska kyrkan för att stimulera rekrytering av kyrkomusiker, vilket till stor del beror på slutsatserna i Svenska kyrkans utredning *Kyrkan mitt i musiklivet*, 2003:3. Som en konsekvens av utredningen sker nationella samråd med såväl statliga och regionala kultur- och musikinstitutioner som representanter för Svenska kyrkans samtliga nivåer. Samarbetet mellan de ansvariga för kyrkomusikaliskt utvecklingsarbete i stiftet och på nationell nivå har stärkts och överläggningar har skett i samtliga stift med biskop och övrig stiftsledning. Likaså har lokala projekt etablerats som utvecklar samverkan mellan församlingar och kommunala musik- och kulturskolor.

De krympande resurserna inom Svenska kyrkan är dock ett hot för samtliga nivåer. Möjligheten för en kyrkomusiker att ge undervisning handlar om hur kyrkomusikerns arbetsbeskrivning är utformad. Innehållet i den måste utarbetas lokalt och det är inte Kyrkostyrelsens uppgift att utarbeta anvisningar om hur musikundervisning bör anordnas eller prioriteras eftersom de lokala förutsättningarna är så skiftande. Av den anledningen föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 30 september 2010

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Carina Etander Rimborg, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Carina Etander Rimborg, ordförande, Ann-Sofie Nelstrand, Erik Jonsson, Birgitta Lindén, Bengt A Gustavsson, Christina Meltin Westerlund, Cecilia Brinck, Kristina Sandström, Hans G Erikson, Ann-Sofie Persson, Anders Åkerlund, Roland Johansson, Marianne Kronbäck, Britt Louise Agrell och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mary Österström, Marie Nielsén, Sven Erik Bodén, Helena Nordvall, Christer Björk, Karin Söder, Kerstin Bodell, Bo Lindell, Kekke Paulsson, Kerstin Rossipal, Anna Ekström, Stig Domargård, Berit Simonsson och Berth Löndahl.

Biskoparna Antje Jackelén och Carl Axel Aurelius har deltagit i utskottets överläggningar.